Talim Noktası.

6. Sınıf

Sosyal Bilgiler

XI-XIII. Yüzyıllarda Anadolu'nun Türkleşmesi

3. Öğrenme Alanı: Ortak Mirasımız · Konu 06 · Konu Anlatımı

3. ÖĞRENME ALANI

XI-XIII. yüzyıllarda Anadolu'nun Türkleşmesi

Bu konuda neler var?

1 Anadolu'nun Kapıları Açılıyor 4
2 Türk Devletleri ve Beylikleri Kuruluyor 7
3 Vatan Savunması: Haçlı Seferleri ve Miryokefalon 10
4 Sınıflandıralım ve Yorumlayalım 13
★ Konu Testi 17
★ Cevap Anahtarı 19

Anadolu'nun pek çok şehrinde yüzlerce yıllık taş camiler, medreseler, kervansaraylar ve köprüler görürüz. Bu yapıların çoğu XI-XIII. yüzyıllarda, Türklerin Anadolu'yu yurt edindiği dönemde yapılmıştır. Önceki konuda Türklerin İslamiyet'i kabul etmesiyle sosyal ve kültürel hayatlarında meydana gelen değişimleri incelediniz. Bu konuda Türklerin Anadolu'ya nasıl geldiğini, burada hangi mücadeleleri verdiğini ve Anadolu'yu nasıl bir Türk ve İslam yurduna dönüştürdüğünü öğreneceksiniz.

Bu bölümde

- Malazgirt Savaşı, Haçlı Seferleri ve Miryokefalon Savaşı'nın sebeplerini ve sonuçlarını kaynaklardan çözümleyeceksiniz.
- Askerî mücadeleleri açıklamalı bir tarih şeridinde sıralayacaksınız.
- Türkiye Selçuklu Devleti'nin ve ilk Türk beyliklerinin imar ve iskân çalışmalarını inceleyeceksiniz.
- Dönemin faaliyetlerini askerî ve siyasi faaliyetler olarak sınıflandıracaksınız.
- Bu faaliyetlerin Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına etkisini yorumlayacaksınız.

Anahtar kavramlar

Türkleşme · İslamlaşma · akın · Malazgirt Savaşı · Haçlı Seferleri · Miryokefalon Savaşı · beylik · iskân · imar · kervansaray · medrese · darüşşifa

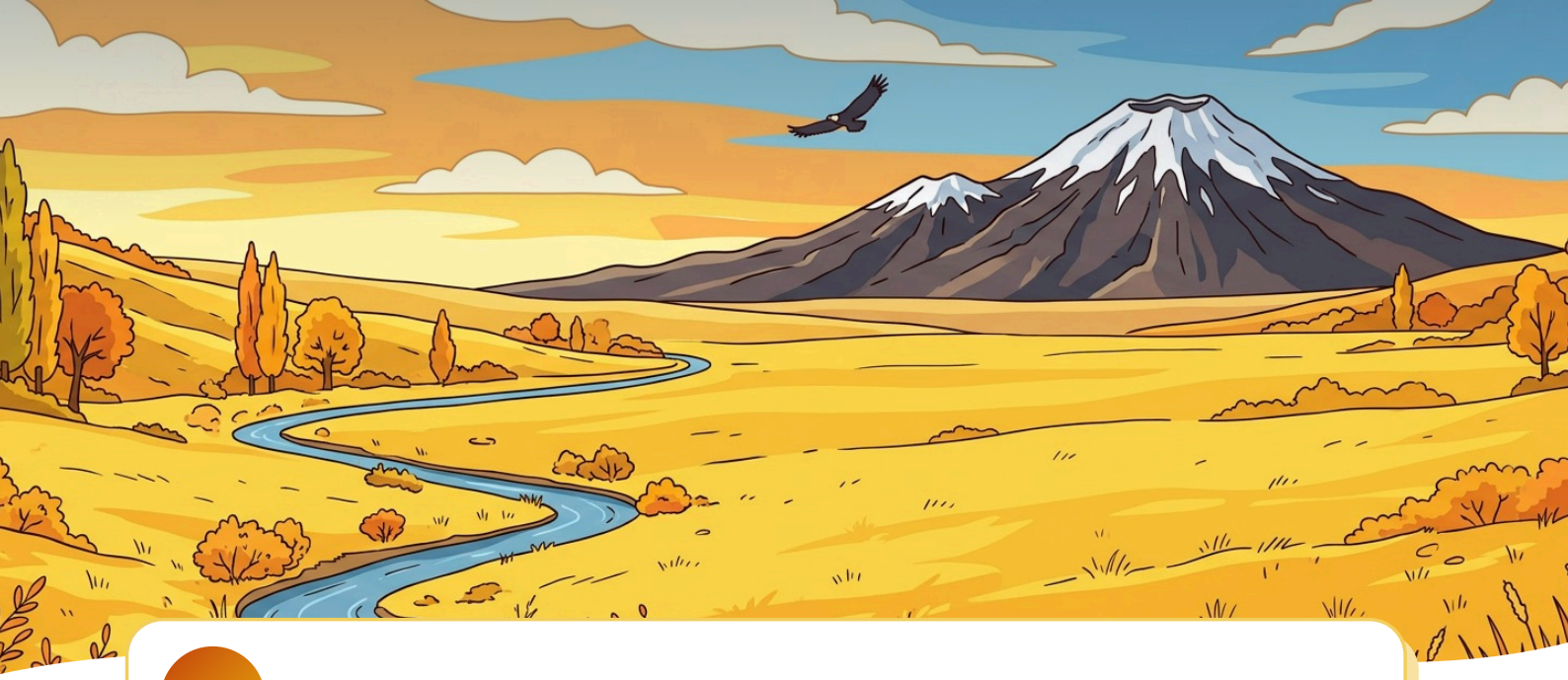
Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorsunuz?

Doğru ifadelerin yanına **D**, yanlış ifadelerin yanına **Y** yazınız. Yanlış bulduğunuz ifadeyi düzelterek yeniden yazınız.

1. Selçuklular, Oğuz boylarından çıkmış bir Türk devletidir.
2. Türkler Anadolu'ya ilk kez XV. yüzyılda gelmiştir.
3. Kervansaraylar, yolculukta konaklamak için yapılan yapılardır.
4. Bir bölgeye insanların yerleştirilmesine iskân denir.
5. Medreseler yalnızca ibadet için yapılan yapılardır.

Zorlandıysanız: Selçuklular, Oğuzların Kınık boyundan gelir. Türkler XI. yüzyılda Anadolu'ya akınlar düzenlemeye ve yerleşmeye başlamıştır. Kervansaraylar, yolcuların ve kervanların konakladığı yapılardır. Medreseler ise eğitim ve öğretim yapılan okullardır.

1 Anadolu'nun Kapıları Açılıyor

Büyük Selçuklu Devleti, XI. yüzyılın ortalarında İran ve Irak'a hâkim oldu. Selçuklu sultanları, Doğu Roma (Bizans) topraklarındaki Anadolu'ya akınlar düzenletmeye başladı. Bu akınlar, Anadolu'yu tanımak ve buraya yerleşmenin yollarını aramak için yapılıyordu. Selçuklular 1048'de **Pasinler**'de (Erzurum) Doğu Roma ordusunu yendi. Pasinler Savaşı, Selçuklular ile Doğu Roma arasındaki ilk büyük savaştı. Kazanılan zafer akınları hızlandırdı.

Tanım Türkleşme ve İslamlaşma

Bir bölgeye Türklerin yerleşmesi ve o bölgede Türk dilinin, kültürünün ve yönetiminin yaygınlaşmasına Türkleşme denir. Bir bölgede İslam dininin, İslami yaşayışın ve İslam eserlerinin yaygınlaşmasına İslamlaşma denir.

Malazgirt Savaşı (1071): Doğu Roma İmparatoru Romanos Diogenes, Türk akınlarını durdurmak ve Türkleri Anadolu'dan tamamen çıkarmak için büyük bir orduyla doğuya yürüdü. Bu sırada güneyde seferde bulunan Sultan **Alp Arslan**, haberi alınca geri döndü. İki ordu, 26 Ağustos 1071'de Muş'un Malazgirt Ovası'nda karşılaştı. Selçuklu ordusu, geri çekiliyormuş gibi yapıp düşmanı çembere aldığı **hilal (turan) taktiğini** uyguladı. Doğu Roma ordusundaki Uz ve Peçenek askerlerinin, kendileri gibi Türk olan Selçukluların safına geçmesi de savaşın sonucunu etkiledi. Selçuklular büyük bir zafer kazandı ve imparator esir alındı. Alp Arslan, imparatorla bir antlaşma yapıp onu serbest bıraktı.

Malazgirt Zaferi'nden sonra Türkmen aileleri büyük gruplar hâlinde Anadolu'ya gelmeye ve yerleşmeye başladı. Bu yüzden Malazgirt, **Anadolu'nun kapılarını Türklere açan zafer** olarak anılır.

XI-XII. yüzyıllarda Anadolu'daki askerî mücadeleler

Yıllar arasındaki uzaklıklar ölçekli değildir.

Örnek 1: Akından yerleşmeye

Soru: Aşağıdaki kaynağı okuyunuz ve soruyu cevaplayınız.

> Malazgirt'ten önce Anadolu'ya giren Türk birlikleri, bölgeyi tanıdıktan sonra çoğunlukla geri dönüyordu. Malazgirt'ten sonra ise Türkmenler çadırlarını, sürülerini ve ailelerini de yanlarına alarak geldiler ve kalıcı olarak yerleştiler.

Bu kaynağa göre Malazgirt Zaferi, Türklerin Anadolu'ya gelişinde nasıl bir değişime yol açmıştır?

Çözüm: Malazgirt'ten önceki akınlar daha çok **keşif** amaçlıydı ve kalıcı değildi. Zaferden sonra Türkmenlerin aileleri ve sürüleriyle gelmesi, Anadolu'ya **kalıcı olarak yerleşme** sürecinin başladığını gösterir. Bu durum, Anadolu'nun Türkleşmesinin başlangıcıdır.

Ne öğrendik?

1. Malazgirt Savaşı'ndan önce Türklerin Anadolu'ya akın düzenlemesinin amacı neydi?

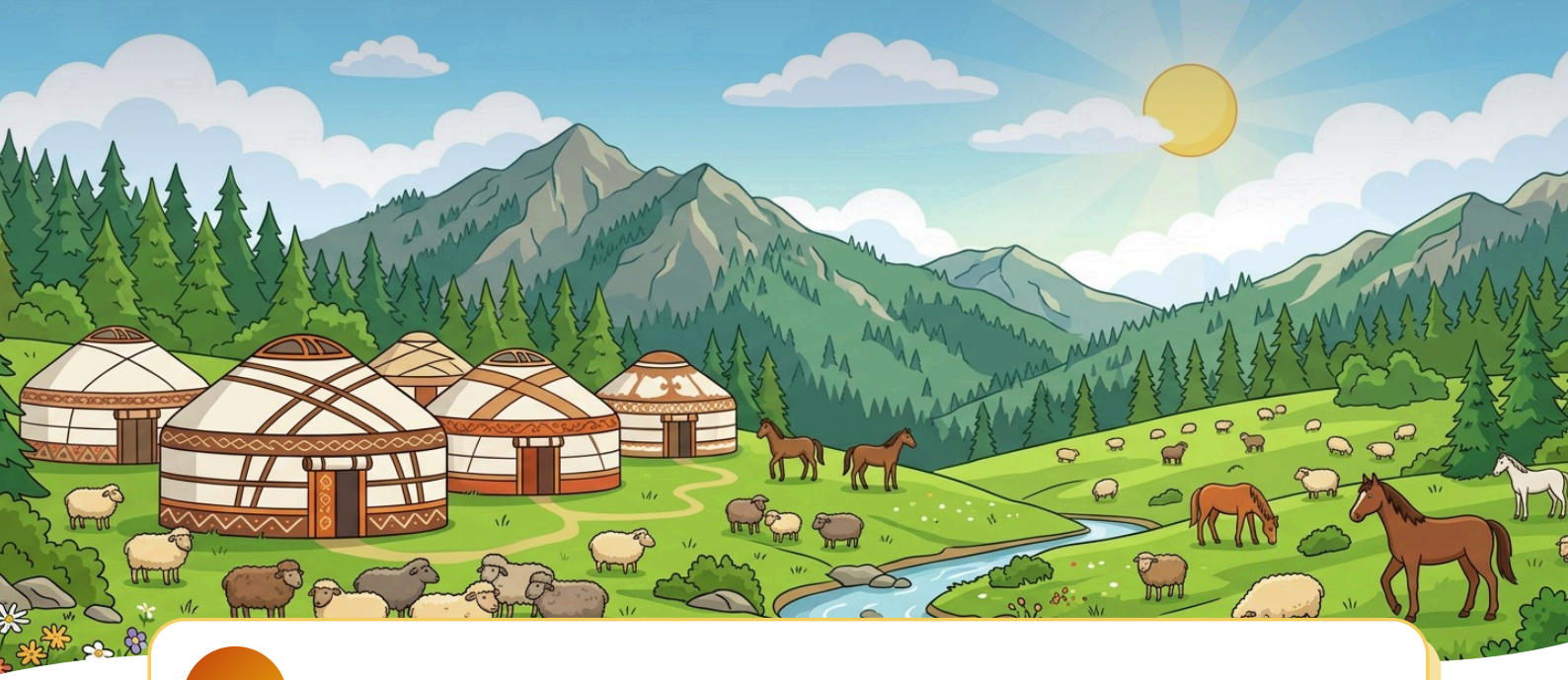
2. Romanos Diogenes'in Malazgirt Savaşı'ndaki amacı neydi?

3. Malazgirt Zaferi'nin kazanılmasında etkili olan iki nedeni yazınız.

4 Malazgirt Zaferi'nin Anadolu'nun Türkleşmesi açısından en önemli sonucu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Selçukluların başkentinin İznik olması
B) Türkmen ailelerinin Anadolu'ya kalıcı olarak yerleşmeye başlaması
C) Haçlı Seferlerinin sona ermesi
D) Kudüs'ün Haçlılardan geri alınması

Notlarım

2 Türk Devletleri ve Beylikleri Kuruluyor

Malazgirt'ten sonra Anadolu'nun farklı bölgelerinde Türk komutanları beylikler kurdu. Bunlara **ilk Türk beylikleri** denir. Beylikler, hâkim oldukları yerlere Türkmen aileleri yerleştirdi ve şehirleri cami, medrese, köprü ve hamam gibi yapılarla donattı. Sivas, Tokat ve Niksar çevresinde kurulan **Danişmentliler**, Haçlılara karşı verdikleri mücadelelerle ve Niksar'da yaptırdıkları medreseyle tanınır.

Tanım Beylik

Beylik, bir beyin yönettiği ve belirli bir bölgeye hâkim olan küçük devlettir. Anadolu'da kurulan ilk Türk beylikleri, Türkmen ailelerinin yerleşmesinde ve şehirlerin yapılarla donatılmasında rol oynamıştır.

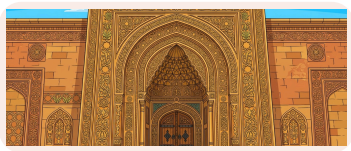
Notlarım

SALTUKLULAR

Yer: Erzurum ve çevresi. **İmar:** Erzurum'u kale, cami, kümbet ve hamamlarla donattılar. Erzurum Ulu Camii ve Emir Saltuk Kümbeti bu beylikten kalan eserlerdendir. **Önemi:** Doğu Anadolu'nun kuzeyinde, Gürcülere karşı bölgenin korunmasında rol oynadılar.

MENGÜCEKLİLER

Yer: Erzincan, Kemah ve Divriği çevresi. **İmar:** Divriği'deki Ulu Cami ve Darüşşifa, aynı yapı içinde bir cami ile bir hastaneyi bir araya getirir. Taş işçiliğindeki ustalığıyla tanınan bu yapı, UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndedir. **Önemi:** Doğu Anadolu'da Türk ve İslam sanatının en güzel örneklerini bıraktılar.

ARTUKLULAR

Yer: Hasankeyf, Mardin, Harput ve çevresi. **İmar:** Ticareti canlandırmak için köprüler ve hanlar yaptırdılar. Batman Çayı üzerindeki Malabadi Köprüsü, büyük kemeriyle bu dönemin önemli eserlerindendir. **Önemi:** Güneydoğu Anadolu'da Haçlılara karşı mücadele ettiler.

Türkiye Selçuklu Devleti: Selçuklu ailesinden **Kutalmışoğlu Süleyman Şah**, 1075'te İznik'i alarak Türkiye Selçuklu Devleti'ni kurdu ve burayı başkent yaptı. Süleyman Şah, doğudan gelen Türkmenleri fethettiği topraklara yerleştirerek Türkleşmeyi hızlandırdı. Daha sonra başkent **Konya** oldu. XIII. yüzyılın başlarında Antalya, Sinop ve Alanya'nın alınmasıyla devlet Akdeniz'e ve Karadeniz'e ulaştı. Sultan **I. Alâeddin Keykubad** döneminde devlet en güçlü zamanını yaşadı.

İmar ve iskân çalışmaları: Türkiye Selçukluları ve beylikler, fethettikleri yerlere Türkmenleri yerleştirdi. Buna **iskân** denir. Yeni yerleşilen yerlere cami, medrese, darüşşifa (hastane), hamam, köprü ve kervansaray yaptırdılar. Buna da **imar** denir. Yollar üzerine belirli aralıklarla yapılan **kervansaraylar**, tüccarların ve yolcuların güvenle konaklamasını sağladı. Aksaray'daki Sultan Hanı bunların en büyüklerindendir. Böylece ticaret canlandı, şehirler büyüdü ve Anadolu'nun her yerinde Türk ve İslam eserleri yükseldi.

İskân ile imar arasındaki fark

	İskân	İmar
Ne yapılır?	İnsanlar yeni alınan bölgeye yerleştirilir.	Yerleşilen bölgeye yapılar yapılır.
Örnek	Türkmen ailelerinin Anadolu'daki şehirlere ve yaylalara yerleşmesi	Cami, medrese, darüşşifa, hamam, köprü ve kervansaray yapımı
Katkısı	Türk nüfusu artar; Türk dili ve kültürü yayılır.	Şehirler büyür; İslam kültürü yapılarda görünür olur.

Örnek 2: Bir yapıdan çıkarım yapalım

Soru: Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası'nda bir cami ile bir hastane yan yana, aynı yapı içinde yer alır. Bu durum Mengüceklilerin şehir hayatında nelere önem verdiğini gösterir?

Çözüm: Cami ibadet ihtiyacını, darüşşifa ise sağlık ihtiyacını karşılar. İkisinin aynı yapıda bulunması, Mengüceklilerin halkın hem **manevi** hem de **sağlık** ihtiyaçlarını birlikte düşündüğünü gösterir. Bu tür yapılar, yeni yurt edinilen şehirlerin İslam kültürüyle şekillenmesini de sağlamıştır.

Ne öğrendik?

1. "İskân" ve "imar" kavramlarını birer örnekle açıklayınız.

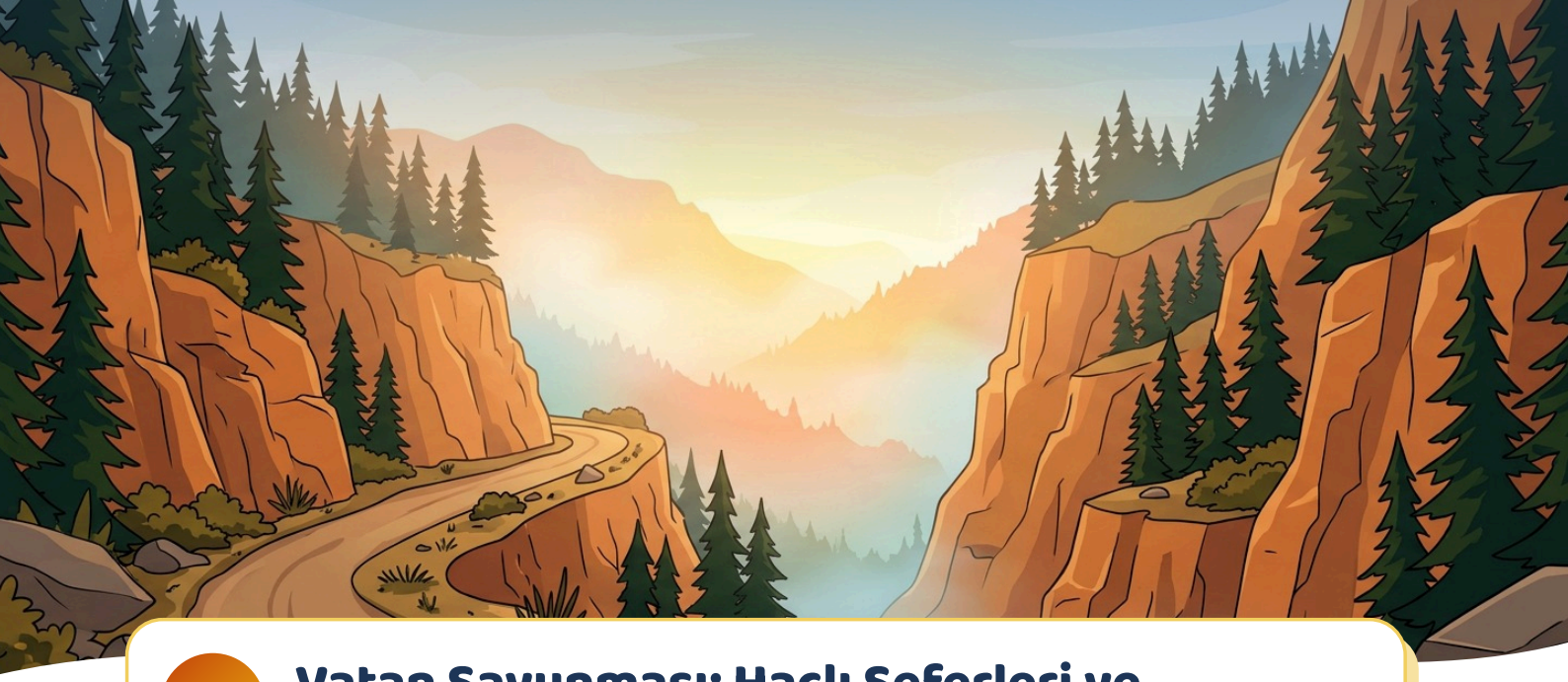
2. Türkiye Selçuklu Devleti'ni kim, nerede kurmuştur?

3. Kervansarayların ticarete katkısını açıklayınız.

4. "Erzincan, Kemah ve Divriği çevresinde kurulmuştur. Bir cami ile hastaneyi aynı yapıda birleştiren bir eser bırakmıştır." Bu bilgiler aşağıdaki beyliklerden hangisine aittir?

A) Saltuklular
B) Artuklular
C) Danişmentliler
D) Mengücekliler

Notlarım

3 Vatan Savunması: Haçlı Seferleri ve Miryokefalon

XI. yüzyılın sonlarında Türklerin Ege ve Marmara kıyılarına kadar ilerlemesi Avrupa'da kaygı yarattı. Doğu Roma imparatoru, Türklere karşı Avrupa'dan yardım istedi. Papa II. Urbanus'un çağrısıyla Avrupa'da büyük ordular toplandı. Askerlerin giysilerine haç işareti dikildiği için bu seferlere **Haçlı Seferleri** ya da **Haçlı Saldırıları** denir. Seferlerin amaçları arasında Kudüs'ü ele geçirmek, Türklerin ilerleyişini durdurmak ve Doğu'nun zengin topraklarına ve ticaret yollarına ulaşmak vardı. İlk üç seferde Haçlı ordularının tamamı ya da bir bölümü Anadolu'dan geçtiği için bu seferler Türkler açısından çok önemlidir.

Tanım Haçlı Seferleri

Haçlı Seferleri, papanın çağrısıyla Avrupa'da toplanan orduların Kudüs'ü ve Doğu'nun zengin topraklarını ele geçirmek için düzenlediği askerî seferlerdir. Katılan askerlerin giysilerine haç işareti dikildiği için bu adı almıştır.

I. Haçlı Seferi (1096-1099): Boğaz'ı geçen Haçlı orduları 1097'de İznik'i kuşattı. Sultan **I. Kılıç Arslan** şehri kurtaramayınca Türkiye Selçukluları merkezlerini Konya'ya aldı. Anadolu'yu aşarak güneye inen Haçlılar 1099'da Kudüs'e girdi. Yol boyunca ele geçirdikleri Antakya ve Urfa ile birlikte bu topraklarda Haçlı devletleri kurdular.

II. Haçlı Seferi (1147-1149): Musul Atabeyi İmadeddin Zengî'nin 1144'te Urfa'yı Haçlılardan geri alması üzerine düzenlendi. Alman ve Fransız orduları Anadolu'dan geçerken Sultan **I. Mesud** tarafından ağır kayıplara uğratıldı. Sefer başarısız oldu.

Miryokefalon Savaşı (1176): Doğu Roma İmparatoru Manuel Komnenos, Türkleri Anadolu'dan çıkarmak için büyük bir orduyla Konya'ya doğru yürüdü. Sultan **II. Kılıç Arslan**, Doğu Roma ordusunu Batı Anadolu'da dar bir dağ geçidinden geçerken kuşattı ve bozguna uğrattı. Bu zaferden sonra Doğu Roma, Anadolu'yu geri alma umudunu yitirdi. Miryokefalon, **Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu kesinleştiren zafer** olarak anılır.

III. Haçlı Seferi (1189-1192): Eyyubi Sultanı **Selahaddin Eyyubi**'nin 1187'de Kudüs'ü Haçlılardan geri alması üzerine düzenlendi. Alman imparatorunun ordusu Anadolu'dan geçerken Konya'ya kadar ilerledi. Ancak imparator, Silifke yakınlarında Göksu Irmağı'nda boğuldu ve ordusu dağıldı. Deniz yoluyla gelen İngiliz ve Fransız orduları da Kudüs'ü alamadı.

Askerî mücadelelerin sebepleri ve sonuçları

	Sebep	Sonuç
Malazgirt (1071)	Doğu Roma, Türk akınlarını durdurup Türkleri Anadolu'dan çıkarmak istedi.	Selçuklular kazandı. Türkmen göçü hızlandı, ilk Türk beylikleri kuruldu.
I. Haçlı (1096-1099)	Kudüs'ü almak, Doğu'nun zenginliklerine ulaşmak, Doğu Roma'nın yardım isteği	İznik kaybedildi, başkent Konya oldu. Haçlılar Urfa, Antakya ve Kudüs'ü aldı.
II. Haçlı (1147-1149)	Zengî'nin Urfa'yı Haçlılardan geri alması	Haçlı orduları Anadolu'da yenildi, sefer başarısız oldu.
Miryokefalon (1176)	Doğu Roma, Türkleri Anadolu'dan çıkarmak için son kez büyük bir ordu topladı.	Türkler kazandı. Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşti.
III. Haçlı (1189-1192)	Selahaddin Eyyubi'nin Kudüs'ü alması	Kudüs Müslümanlarda kaldı. Alman ordusu Anadolu'da dağıldı.

Haçlı Seferleri Anadolu'da büyük yıkıma yol açtı. Ancak Türkler, bu zor yıllarda verdikleri vatan savunmasıyla Anadolu'yu kaybetmedi. Bu mücadeleler sırasında Türkiye Selçukluları ile Danişmentliler gibi Türk beylikleri, ortak tehlikeye karşı zaman zaman birlikte hareket etti.

Örnek 3: Sebep ve sonuç ilişkisi

Soru: "Urfa'nın 1144'te Zengî tarafından Haçlılardan geri alınması" ile "II. Haçlı Seferi" arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Çözüm: I. Haçlı Seferi'nde Haçlılar Urfa'yı almış ve burada bir Haçlı devleti kurmuştu. Zengî'nin Urfa'yı geri alması, Avrupa'da Haçlıların bölgedeki varlığının tehlikeye girdiği düşüncesini doğurdu. Bu yüzden II. Haçlı Seferi düzenlendi. Burada Urfa'nın geri alınması **sebep**, II. Haçlı Seferi ise **sonuçtur**.

Ne öğrendik?

1. Haçlı Seferlerinin iki amacını yazınız.

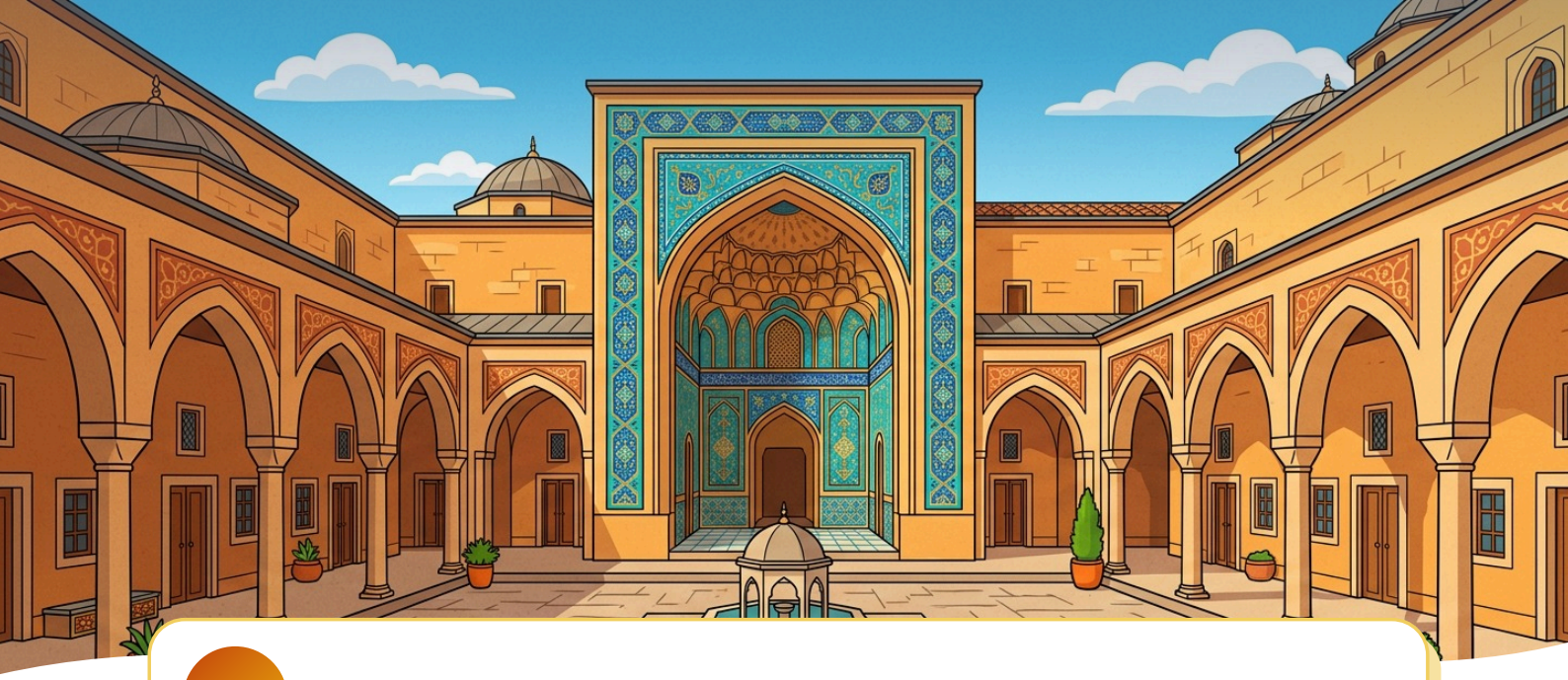
2 I. Haçlı Seferi'nin Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkisi ne olmuştur?

3 Malazgirt ve Miryokefalon zaferlerini Anadolu'nun Türk yurdu olması açısından karşılaştırınız.

4 III. Haçlı Seferi'nin düzenlenmesinin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Selçukluların İznik'i alması
B) Doğu Roma'nın Miryokefalon'da yenilmesi
C) Kudüs'ün Selahaddin Eyyubi tarafından geri alınması
D) Türkiye Selçuklularının Antalya'yı alması

Notlarım

4 Sınıflandıralım ve Yorumlayalım

XI-XIII. yüzyıllarda Anadolu'da yaşanan olayları iki grupta toplayabiliriz. **Askerî faaliyetler**, savaşlar ve vatan savunmasıdır. **Siyasi faaliyetler** ise devlet ve beylik kurma, yönetimi düzenleme, iskân ve imar çalışmalarıdır.

Tanım Askerî ve siyasi faaliyet

Bir olayı sınıflandırırken önce silahlı mücadele olup olmadığına bakılır. Savaş ve vatan savunması askerî faaliyettir. Devlet kurma, yönetimi düzenleme, iskân ve imar çalışmaları ise siyasi faaliyettir.

Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında faaliyetlerin sınıflandırılması

Bu iki grup birbirine bağlıdır. Askerî başarılar bölgede güvenliği sağladı. Güvenli bölgelere Türkmenler yerleştirildi. Yerleşilen yerlere cami, medrese ve kervansaraylar yapıldı. Böylece Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması adım adım gerçekleşti.

Askerî başarılardan Türk yurduna

1. **Zafer** — Savaşlar kazanılır, bölgede güvenlik sağlanır.
2. **İskân** — Türkmen aileleri yeni topraklara yerleştirilir.
3. **İmar** — Cami, medrese, kervansaray ve köprüler yapılır.
4. **Türk yurdu** — Şehirler Türk ve İslam kültürüyle yeniden şekillenir.

Örnek 4: Yorumlayalım

Soru: "Kılıçla alınan topraklar, ancak üzerine yerleşilip eser yapılırsa yurt olur." Bu görüşü XI-XIII. yüzyıllarda Anadolu'da yaşananlarla ilişkilendirerek yorumlayınız.

Çözüm: Malazgirt ve Miryokefalon gibi zaferler Anadolu'nun alınmasını ve korunmasını sağladı. Ancak Anadolu'yu kalıcı bir Türk yurdu yapan, bu zaferlerin ardından gelen **iskân ve imar** çalışmalarıdır. Türkmenlerin yerleşmesiyle Türk dili ve kültürü yayıldı. Cami, medrese ve kervansaraylarla şehirler İslam kültürüyle şekillendi. Bu yüzden görüş, dönemin olaylarıyla uyumludur.

Türkiye Selçuklu Devleti, 1243'te Kösedağ'da Moğollara yenildi ve zamanla dağıldı. Ancak Türkler Anadolu'dan ayrılmadı. Selçukluların yerini alan yeni Türk beylikleri, Anadolu'daki Türk varlığını sürdürdü. Bu dönemde yapılan eserler bugün de şehirlerimizi süslüyor. Atalarımızın bu topraklarda verdiği mücadeleleri ve bıraktığı eserleri tanımak, **millî kimliğimizi** tanımamıza yardım eder.

Bağlantı: Yolların güvencesi

Selçuklu kervansarayları, yaklaşık bir günlük yürüyüş mesafesiyle yollar üzerine dizilmişti. Kervansaraylarda yolcular için yatak, yemek, ahır, mescit ve hamam bulunurdu. Bu yapılar sayesinde Anadolu, Doğu ile Batı arasındaki ticaret yollarının güvenli bir geçiş yeri oldu. Bugün bu kervansarayların bir kısmı onarılarak müze ve kültür merkezi olarak kullanılmaktadır.

Etkinlik 2

Performans görevi: Anadolu'yu yurt edinmek

XI-XIII. yüzyıllarda yaşanan olayların Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına etkisini anlatan bir yorum metni ve bir afiş hazırlayınız.

1. Bu konudaki askerî mücadelelerden ve siyasi faaliyetlerden en az ikişer tane seçiniz.

2. Seçtiğiniz her olayın Türkleşmeye ve İslamlaşmaya etkisini birer cümleyle yazınız.
3. Bu etkileri birleştirerek kendi yorumunuzu içeren kısa bir metin yazınız.
4. Dönemden kalan en az üç mimari eseri araştırıp görselleriyle birlikte afişinize ekleyiniz.
5. Metninizi ve afişinizi sınıfta sununuz.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Olayların seçimi	Askerî ve siyasi olaylar doğru seçilmiş	Olayların bir kısmı yanlış grupta	Olaylar seçilmemiş
Etkilerin açıklanması	Her olayın etkisi doğru açıklanmış	Etkilerin bir kısmı eksik	Etki açıklanmamış
Yorum metni	Görüşler gerekçeli ve özgün	Gerekçeler kısmen var	Yorum yapılmamış
Afiş ve sunum	Eserler doğru, afiş düzenli	Eserler ya da düzen eksik	Afiş hazırlanmamış

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: XI-XIII. yüzyıllarda Anadolu

- ✗ "Türkler Anadolu'ya Malazgirt'ten sonra ilk kez girmiştir." → ✓ Türkler Malazgirt'ten önce de Anadolu'ya **akınlar** düzenlemişti. Malazgirt'ten sonra **kalıcı yerleşme** başladı.
- ✗ "Malazgirt ve Miryokefalon savaşları Haçlılarla yapılmıştır." → ✓ İki savaş da **Doğu Roma** ile yapılmıştır.
- ✗ "Haçlı Seferleri yalnızca dinî amaçlarla düzenlenmiştir." → ✓ Toprak ve ticaret yollarına ulaşmak gibi **ekonomik ve siyasi** amaçlar da vardı.
- ✗ "Türkleşme yalnızca savaşlarla gerçekleşmiştir." → ✓ Savaşların yanında **iskân ve imar** çalışmaları da Türkleşmeyi sağlamıştır.
- ✗ "Türkiye Selçuklu Devleti'nin ilk başkenti Konya'dır." → ✓ İlk başkent **İznik**'tir. I. Haçlı Seferi'nden sonra başkent Konya olmuştur.

Notlarım

Ne öğrendik?

1. Aşağıdaki faaliyetleri askerî ya da siyasi olarak sınıflandırınız: Malazgirt Savaşı, Türkmenlerin yerleştirilmesi, I. Haçlı Seferi'ne karşı savunma, Sultan Hanı'nın yapılması, Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması.

2. Askerî başarılar ile iskân çalışmaları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

3. Bir medresenin, yapıldığı şehrin İslamlaşmasına nasıl katkı sağlamış olabileceğini yazınız.

4. Aşağıdakilerden hangisi Anadolu'nun Türkleşmesine katkı sağlayan siyasi faaliyetlerden biridir?
   A) Pasinler Savaşı
   B) Türkmen ailelerinin yeni alınan yerlere yerleştirilmesi
   C) Miryokefalon Savaşı
   D) II. Haçlı Seferi'ne karşı savunma

Notlarım

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Bir öğrenci defterine Malazgirt Savaşı'ndan sonra Doğu Anadolu'da görülen gelişmeleri not etti: Türkmen obaları kışlak ve yaylak kurdu, köylerde Türkçe konuşulmaya başlandı, yeni beylikler ortaya çıktı. Bu notlar savaşın hangi sonucunu gösterir?
   A) Doğu Roma'nın Anadolu'daki gücünü artırması
   B) Kudüs'ün Müslümanlara geçmesi
   C) Anadolu'nun kapılarının Türklere açılması
   D) Türkiye Selçuklularının denizlere ulaşması

2. Sınıf panosuna dört olay karışık sırayla asılmıştır: Kösedağ Savaşı, II. Haçlı Seferi, Miryokefalon Savaşı ve Malazgirt Savaşı. Olaylar tarih sırasına dizildiğinde üçüncü sırada hangisi yer alır?
   A) Malazgirt Savaşı
   B) Miryokefalon Savaşı
   C) II. Haçlı Seferi
   D) Kösedağ Savaşı

3. Anadolu'dan geçen Alman ve Fransız orduları, Türkiye Selçuklularının saldırıları yüzünden yiyecek ve at kaybetti, ağır kayıplarla dağıldı. Bu durum II. Haçlı Seferi'ni nasıl etkilemiştir?
   A) Sefer amacına ulaşamadan başarısız olmuştur.
   B) Haçlılar Kudüs'ü Selçuklulardan almıştır.
   C) Haçlılar İznik'i yeniden ele geçirmiştir.
   D) Sefer Doğu Roma'nın isteğiyle başlamıştır.

4. Bir tarih bulmacasında şu ipuçları verilmiştir: Savaşın yılı 1176'dır. Türk komutan II. Kılıç Arslan'dır. Doğu Roma ordusu Konya yönünde ilerlerken dar bir geçitte yenilmiştir. Bu ipuçları aşağıdaki savaşlardan hangisini gösterir?
   A) Pasinler Savaşı
   B) Miryokefalon Savaşı
   C) Malazgirt Savaşı
   D) Kösedağ Savaşı

5. Bir beylik, fethettiği şehre önce Türkmen ailelerini getirdi, sonra şehirde bir medrese ve hamam yaptırdı. Bu bilgilere göre beyliğin yaptığı imar çalışması aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Türkmen ailelerinin şehre yerleştirilmesi
   B) Komşu bir devletle antlaşma yapılması
   C) Şehirde medrese ve hamam yaptırılması
   D) Düşman ordusunun sınırdan geri püskürtülmesi

6 Türkiye Selçukluları ve ilk Türk beylikleri, fethettikleri yerlere Türkmen ailelerini yerleştirmiş, bu yerlerde cami, medrese ve darüşşifalar yaptırmıştır. Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Anadolu'nun Türkleşmesi yalnızca savaşlarla gerçekleşmiştir.
B) Beylikler yalnızca askerî faaliyetlerde bulunmuştur.
C) Türkler Anadolu'da kalıcı olmayı düşünmemiştir.
D) İskân ve imar çalışmaları Anadolu'nun Türkleşmesine ve İslamlaşmasına katkı sağlamıştır.

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Malazgirt Savaşı'nın sebeplerini ve sonuçlarını açıklayabiliyorum.			
Haçlı Seferleri ve Miryokefalon Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını açıklayabiliyorum.			
Askerî mücadeleleri tarih şeridinde sıralayabiliyorum.			
Dönemin faaliyetlerini askerî ve siyasi olarak sınıflandırabiliyorum.			
İskân ve imar çalışmalarının Türkleşmeye etkisini yorumlayabiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. **D.** Selçuklular, Oğuzların Kınık boyundan gelen bir Türk devletidir.
2. **Y.** Türkler Anadolu'ya XI. yüzyılda akınlar düzenlemeye ve yerleşmeye başlamıştır.
3. **D.** Kervansaraylar yolcuların ve kervanların konakladığı yapılardır.
4. **D.** Bir bölgeye insanların yerleştirilmesine iskân denir.
5. **Y.** Medreseler eğitim ve öğretim yapılan okullardır.

1. Anadolu'nun Kapıları Açılıyor

1. Anadolu'yu tanımak ve buraya yerleşmenin yollarını aramak.
2. Türk akınlarını durdurmak ve Türkleri Anadolu'dan çıkarmak.
3. Örnek: Hilal (turan) taktiği, Uz ve Peçenek askerlerinin Selçuklu tarafına geçmesi, Alp Arslan'ın komutanlığı.
4. **B.** Zaferden sonra Türkmen aileleri kalıcı olarak yerleşmeye başladı; A, C ve D bu savaşın sonucu değildir.

2. Türk Devletleri ve Beylikleri Kuruluyor

1. Örnek: İskân, Türkmen ailelerinin yeni alınan bir bölgeye yerleştirilmesidir. İmar, bu bölgeye cami, medrese, köprü gibi yapıların yapılmasıdır.
2. Kutalmışoğlu Süleyman Şah, 1075'te İznik'te kurmuştur.
3. Örnek: Kervansaraylar, tüccarların yol boyunca güvenle konaklamasını sağlamış, böylece ticaret yolları canlanmıştır.
4. **D.** Erzincan, Kemah ve Divriği çevresi ile cami ve hastaneyi birleştiren yapı Mengüceklilere aittir.

3. Vatan Savunması: Haçlı Seferleri ve Miryokefalon

1. Örnek: Kudüs'ü ele geçirmek, Türklerin ilerleyişini durdurmak, Doğu'nun zengin topraklarına ve ticaret yollarına ulaşmak.
2. Başkent İznik kaybedilmiş, başkent Konya'ya taşınmıştır.
3. Örnek: Malazgirt, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinin yolunu açmıştır. Miryokefalon ise Anadolu'nun geri alınamayacağını göstererek burasının Türk yurdu olduğunu kesinleştirmiştir.
4. **C.** Selahaddin Eyyubi 1187'de Kudüs'ü geri alınca III. Haçlı Seferi düzenlendi.

4. Sınıflandıralım ve Yorumlayalım

1. Askerî: Malazgirt Savaşı, I. Haçlı Seferi'ne karşı savunma. Siyasi: Türkmenlerin yerleştirilmesi, Sultan Hanı'nın yapılması, Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurulması.
2. Askerî başarılar bölgede güvenliği sağlar. Güvenli hâle gelen yerlere Türkmenler yerleştirilir.
3. Örnek: Medreselerde İslam bilimleri ve Türkçe eğitim verilmiş, yetişen öğrenciler bu bilgileri şehirde yaymıştır.
4. **B.** Türkmenlerin yerleştirilmesi siyasi bir faaliyettir; A, C ve D askerî faaliyetlerdir.

Konu Testi

1. **C.** Kışlak kurulması, Türkçenin yayılması ve beyliklerin doğması Anadolu'nun Türklere açıldığını gösterir; A, B ve D bu notlara uymaz.
2. **B.** Sıra: Malazgirt (1071), II. Haçlı Seferi (1147-1149), Miryokefalon (1176), Kösedağ (1243); üçüncü olay Miryokefalon'dur.
3. **A.** Ağır kayıplarla dağılan ordular amacına ulaşamadığı için II. Haçlı Seferi başarısız oldu.
4. **B.** Verilen yıl (1176), komutan II. Kılıç Arslan ve Konya yönünde ilerleyen Doğu Roma ordusu Miryokefalon Savaşı'nı gösterir.
5. **C.** Medrese ve hamam gibi yapıları yaptırmak imardır; A seçeneği iskân, B siyasi, D ise askerî bir işlemdir.
6. **D.** Yerleştirme ve yapı yaptırma çalışmaları savaşlardan sonra Anadolu'nun Türk ve İslam yurdu olmasına katkı sağladı; A, B ve C bilgiyle çelişir.

Notlarım